

dalibor stošić **oko vremena**

dalibor stošić oko vremena

gradske galerije osijek / galerija waldinger / fakultetska 7, osijek / 11.6. – 3.7.2022.

Oko vremena

U nizu istaknutih i stilski-problemsko značajnih hrvatskih kipara na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće ističe se ime Dalibora Stošića. Jedan od kipara čiji je opus stekao jedinstvenu poziciju ili ključnu kariku bez koje bi suvremena hrvatska skulptura bila osjetno osiromašena i zakinuta, Stošićevo analitičko razmišljanje o skulpturi i materijalima razlikuje se od svih njegovih prethodnika, njegove generacije i novih mlađih kipara.

Pojavivši se na kraju osamdesetih godina prošlog stoljeća, u jeku fenomena tzv. druge skulpture u hrvatskom kiparstvu, Stošić je percipirao i zapamtio probleme forme i sraza materijala (drvo, kamen) kojima su se bavili njegovi prethodnici poput Kuzme Kovačića, Slavomira Drinkovića, Peruška Bogdanića, Ljube de Karine ili Mirka Zrinščaka, ali ih nije kopirao i ponavljao. Jednako je tako bio svjestan obvezujućeg nasljeđa moderne europske skulpture iz prve polovice i oko sredine 20. stoljeća, sve veće redukcije pojavnih oblika prema apstrakciji i sintezi volumena na tragu organske i biomorfne skulpture (Brancusi, Arp, Hepworth, Bloc, Noguchi), kao i složenih varijanti konstruktivizma i/li nadrealizma (Laurens, Boccionni, Ernst, Gisiger).

Odredio ga je bazično po senzibilitetu Mediteran, Split, Pariz – središta gdje je mogao naučiti prepoznavati nataloženu povijest kiparstva svih stoljeća i stilova, dok je jednu značajnu dimenziju Stošićevu osjećaju za rad s na prvi pogled disparatnim materijalima (željezo i drvo) usadio njegov učitelj Dušan Džamonja. No, Dalibor Stošić praktički se na početku svoje kiparske karijere odmiče od svih viđenih iskustava i tuđih skulptorskih rješenja, stvarajući vlastiti fascinantniji svijet biomorfnih i zoomorfnih oblika i tema, povezujući čelik i crni hrast u jedan oblik. Oduvijek sam osjećala izvjestan pozitivni paradoks njegovih skulptura, koje su rađene iz teških materijala, a u pravilu vizualno djeluju lako i energetski iznimno cjelovito; jednako kao što kod Stošića drvo često poprima odlike tzv. hladnog materijala, a željezo i čelik toplog. Izmiče nam masivnost nekih njegovih skulptura u velikim i većim dimenzijama, dok se mali i minijaturni formati čine iznimno teškima i monumentalnima. To je specifična karakteristika ovog opusa koja se kontinuirano javlja, bez obzira na motive i teme ciklusâ. I to je trenutak u kojemu Stošićeva djela prepoznamo i kao filozofsko-kontemplativna.

U srazu prirodnog materijala drva i artificijelnog materijala čelika, čiji su čelični dijelovi u pravilu pronađeni dijelovi strojeva i mašina, metalne kuke, spojnice, nazire se kontinuitet nadrealističkog tzv. pronađenog objekta (objet trouvé) što kod promatrača budi autentično iznenađenje. Taj element neočekivanog, gdje u percepciji porijekla oblika jedne skulpture pokušavamo napregnuti otkrivanje nepoznatog elementa u biću skulpture, izvorna je dadaističko-nadrealistička praksa postavljanja rebusa u umjetničko djelo. No, čini mi se da Dalibora Stošića to nimalo ne zabavlja na površinskoj razini stvari, već ukazuje na trajnu, dublju filozofsku i egzistencijalnu podvojenost svijeta u kojemu živimo: između prirode i tehnologije. Mnogo se kritičara do sada bavilo tim fenomenom Stošićeve skulpture i upravo ti pronađeni čelični dijelovi skulptura

prerastaju umjetnikovom doradom u tzv. inkorporirani objekt, bez čijeg prisustva u/s drvenim dijelom volumena skulptura ne bi mogla funkcionirati u metaforičkom i simboličkom značenju. „Združivanje mehaničkog i organskog mogli bismo interpretirati i kao utopističku viziju suživota civilizacije stroja i prirode uz posredovanje umjetnosti“. ¹ To je možda najvidljivije u skulpturi „Bik“ / „Taurus“ (1991.-2011.), ali i u „Crvenom skarabeju“ (1995.) te nizu kasnijih radova gdje umjetnik koristi metalne kuke i spojnice koje ubada u volumen drva. Novi oblici, koje Stošić time dobiva, sapeti su volumeni koji, bez iznimke, radi li se o prevazi omjera drva ili čelika, emaniraju snažnu energiju u prostor. Te ga odlike također pozicioniraju među tzv. problematičare i analitičare skulpture, koji se ne zadovoljavaju samo lijepo oblikovanom formom, već traže nova rješenja.

U tom traganju za ravnotežom, gdje je sraz dva materijala radi njihova načina obrade zaglađenih, poliranih ploha i površina u pravilu vrlo izbalansiran, nametnut će nam se i stilski predznak Stošićevih djela. Bez obzira jesu li pred nama, naslovom jasno definirani, zoomorfni oblici ili tek pomoću naslova prepoznamo pravo značenje apstraktnih formi, Stošićev opus nosi izvjesnu atemporalnu dimenziju, koja nije ni eklektična, niti rudimentarna. Većinu ovih skulptura mogu zamisliti kako izranjaju pred nama iz nanosa pijeska, poput drevnih zagonetnih čuvara neke zaboravljene civilizacije i u tom su kontekstu opravdane opaske o utjecaju staroegipatske i mezopotamijske skulpture na ovo djelo. ²

U zadnjem ciklusu „Vrtovi“ (2014.-2021.), umjetnik se doslovno približava novoj eri jer za glavni materijal skulptura koristi stare čelične nazubljene pile koje njegovom transformacijom postaju kaktusi i biljke u nekom metaforičkom čeličnom vrtu iz „Mad Max“- a. *Ready-made* predmet u punom smislu postaje egzotičnom biljkom, no niti ovdje se ne može govoriti o umjetničkoj dosjetki ili skretanju u dekorativnost. Jer neke su biljke-pile zaista prijeteće i opake, dok su druge pitomo ukroćene goropadnice. Kao i u stvarnom životu, pogotovo ako i ovaj ciklus sagledavamo kroz niz metaforičkih značenja i poruka, na tragu sukobljenih principa prirodnog i artificijelnog – bez da još uvijek znamo tko će odnijeti pobjedu. To načelo postojane i začudne transformacije materijala i oblika u nove značenjske i skulptorske vrijednosti jedinstveno je u recentnoj hrvatskoj skulpturi.

I u maketi za Spomenik žrtvama holokausta u Zagrebu (2018.) umjetnik iskazuje senzibilitet za nezaštićene i žrtvovane, u tjeskobnom gomilanju kofera u visoki vertikalni niz. Možemo samo naslućivati jesu li ti koferi već prazni i opljačkani ili tek čekaju na ‘svoj red’, poput njihovih vlasnika; na potpunu dezintegraciju – u simboličkoj zamjeni živog principa za neživi.

— Iva Körbler

¹ Zlomislić, Anita: „Pod znakom dvojnosti“, u: „Dalibor Stošić – skulpture“, predgovor katalogu izložbe, Gliptoteka, Zagreb, 2016.; 20

² Isto kao pod 1; „Implozija njihove energije priziva velike europske kiparske početke Egipta i Mezopotamije, ne bi li povratila misterij svijetu koji je izgubio vlastitu metafizičku dimenziju“; 16

Personne, 2020., hrast, čelik, visina 83 cm >

Dalibor Stošić (Split, 1958.); između 1963. i 1974. živi u Parizu, a zatim ponovno u Splitu. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu 1983. te kiparstvo na ALU u Zagrebu 1987. u klasi prof. Stipe Sikirice. Usavršavao se u ateljeu Dušana Džamonje do 1988., a kasnije u Francuskoj i Italiji.

Izlagao je više puta u inozemstvu samostalno i skupno na značajnim izložbama (Pariz, Saint Paul de Vence, Nica, Luksemburg, Ženeva, Monaco, Termoli, London, Beč, Berlin, Bratislava, Trst, Budimpešta).

Njegovi radovi nalaze se u uglednim muzejima poput Muzeja moderne umjetnosti u Nici i Fondacije Maeght u Saint Paul de Vence, Modernoj galeriji u Zagrebu, Galeriji Ružić u Slavanskom Brodu i mnogim privatnim zbirkama. Dobitnik je nekoliko nagrada, poput Matisseove nagrade na 13. Mediteranskom bijenalu u Nici (1996.), 1. nagrade na Jesenskom salonu u Monacu (1996.), 1. nagrade za skulpturu u atriju Ekonomskog fakulteta u Splitu (2004.), 1. nagrade za Spomenik žrtvama u akciji Bljesak u Okučanima (2016.) i 1. nagrade za Spomenik žrtvama holokausta u Zagrebu (2018.). Godine 1999. odlikovan je Redom Danice hrvatske za promociju hrvatske kulture u inozemstvu.

Redovni je profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu.

Živi i radi u Zagrebu.

< Phoenix, 1990., hrast, čelik, visina 51 cm / Phoenix (detalj), 1990., hrast, čelik, visina 51 cm >

Čeliční cactus na kamenu, 2014., visina 102 cm / Čeliční cactus na kamenu (detail), 2014., visina 102 cm

Spomenik žrtvama holokausta u Zagrebu, maketa, 2018.

< Stonoga, 2021., čelik, visina 7 cm / Visoki čelični vrt , 2020., visina 92 cm >

Stablo (detalj), 2022., hrast, čelik, visina 109 cm / Stablo, 2022., hrast, čelik, visina 109 cm

Crveni skarabej, 1995., hrast, čelik, visina 37 cm / Poljubac, 2014., hrast, čelik, visina 41 cm

POPIS IZLOŽENIH RADOVA

Drveno-čelične skulpture

1. Taurus, 1991.-2011., hrast, čelik, visina 78 cm
2. Stablo, 2022., hrast, čelik, visina 109 cm
3. Debelo vrijeme, 2008, hrast, čelik, visina 44 cm
4. Phoenix, 1990., hrast, čelik, visina 51 cm
5. Veliki badem, 2006., hrast, visina 35 cm
6. Veliko bikovo srce, 2018., hrast, čelik, visina 30 cm
7. Raspelo, 1995., bronca, visina 17cm
8. Crveni skarabej, 1995., hrast, čelik, visina 37 cm
9. Sepia, 1991., hrast, čelik, visina 8 cm
10. Stonoga, 2021., čelik, visina 7 cm
11. Mobil, 1997., bronca, visina 9 cm
12. Drvena komarča, 2015., hrast, visina 36 cm
13. Maska, 2015., čelik, visina 43 cm
14. Veliki crveni poljubac, 2014., čelik, visina 57 cm
15. Mali orao, 2006., hrast, čelik, visina 35 cm
16. Priljepak, 2006., hrast, čelik, visina 14 cm
17. Personne, 2020., hrast, čelik, visina 83 cm
18. Oko nosoroga, 2007., hrast, čelik, visina 62 cm
19. Poljubac, 2014., hrast, čelik, visina 41 cm
20. Široki poljubac, 2011., čelik, visina 53 cm
21. Oseka, 2008., čelik, visina 7 cm
22. Plima, 2000., čelik, visina 35 cm

Vrtovi

1. Visoki zeleni vrt, 2020., obojeni čelik, visina 88 cm
2. Visoki čelični vrt , 2020., visina 92 cm
3. Niski zeleni vrt, 2021., obojeni čelik, visina 45 cm
4. Razigrani zeleni vrt, 2019., obojeni čelik, visina 60 cm
5. Veliki crveni cactus, 2014., hrast i obojeni čelik, visina 155 cm
6. Mali crveni vrt na kamenu, 2015., obojeni čelik, visina 57 cm
7. Niski čelični vrt, 2021., visina 45 cm
8. Čelični cactus na kamenu, 2014., visina 102 cm

Spomenik žrtvama holokausta u Zagrebu, maketa, 2018.

Veliki crveni cactus, 2014., hrast i obojeni čelik, visina 155 cm >

Dalibor Stošić
OKO VREMENA

ORGANIZACIJA IZLOŽBE
Gradske galerije Osijek
Fakultetska 7, 31000 Osijek / tel. 031/320-981 / e-mail: ggosijek@gmail.com
Ravnateljica: Ljerka Hedl
Kustosica izložbe: Iva Körbler
Likovni postav izložbe: Iva Körbler, Dalibor Stošić i Josip Brandis
Tehnički postav: Dražen Budimir i Josip Brandis

IZLOŽBENI PROSTOR
Galerija Waldinger, Fakultetska 7, 31000 Osijek / 11.06. — 3.07. 2022.

KATALOG
Nakladnik: Gradske galerije Osijek
Za nakladnika: Ljerka Hedl
Urednica: Marijana Fumić
Predgovor: Iva Körbler
Naslovnica / fotografije: Vjeran Hrpka
Naslovnica: Oko nosoroga (detalj), 2007., hrast, čelik, visina 62 cm
Grafičko oblikovanje: Saša Došen
Tisak: Grafika, Osijek
Naklada: 150

Izložba je realizirana sredstvima Grada Osijeka i Ministarstva kulture i medija RH.

